

Dr hab. inż. arch., prof. PŚ
Katarzyna Ujma-Wąsowicz
Wydział Architektury Politechniki Śląskiej
44-100 Gliwice, ul. Akademicka 7
katarzyna.ujma-wasowicz@polsl.pl
tel.: +48 / 600-936-073

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ PT.:
WSPÓŁCZESNE KIERUNKI ROZWOJU WYBRANYCH MAŁYCH
MIAST SUBREGIONU MAŁOPOLSKI ZACHODNIEJ NA
PRZYKŁADZIE SIECI CITTASLOW (MIAST POWOLNYCH)
MGR INŻ. ARCH. OLGA KANIA

Podstawa opracowania recenzji:

- Pismo z dn. 08.06.2021 r. w sprawie prośby o opracowanie recenzji;
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu RP z dnia. 15.09.2017 (Dz.U. 2017, poz. 1789) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym, oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, a także ustawa z dn. 3.07.2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 1669) Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
- Wydrukowany egzemplarz rozprawy doktorskiej.

WSTĘP

Przedstawiona do recenzji rozprawa podejmuje bardzo ważny temat, ale też z dużym prawdopodobieństwem wskazuje odpowiedni kierunek na rozwój małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej. Autorka, korzystając z ugruntowanej już wiedzy odnoszącej się do idei miast / ruchu *Cittaslow* przedstawia autorską wersję scenariusza rozwoju tychże miasteczek.

Promotorem rozprawy jest dr hab. inż. arch., prof. PK Bogusław Podhalański. Promotorem pomocniczym dr inż. arch. Agnieszka Wojtowicz-Wróbel.

OCENA FORMALNEJ STRONY OPRACOWANIA

Przedstawiona do oceny praca ma formę dwustronnie zadrukowanej w formacie A4 książki, zszytej w sposób introligatorski. Obejmuje w sumie 199 stron, z czego 170 z nich zajmuje tekst rozprawy. W zestawieniu bibliograficznym znajdują się 232 pozycje literaturowe, 32 o charakterze dokumentów legislacyjnych oraz 33 strony internetowe. W pracy odnotowane są 373 przypisy. W rozprawie autorka umieściła 45 rycin oraz 15 tabel. Integralną część opracowania stanowią także streszczenia: w j. polskim i j. angielskim. Część merytoryczna składa się z wprowadzenia, 3 rozdziałów badawczych oraz podsumowania wraz z wnioskami. Poprawność techniki pisanie pracy oraz poprawność języka nie budzą większych zastrzeżeń.

Należy jednak wskazać pewne formalne niedociągnięcia.

Uwagi:

W spisie treści nie ma odniesienia do numeracji stron, co nie ułatwiało sprawne odnotowywanie zawartości. Nie ma także angielskiej wersji tego spisu, co współcześnie wydaje się być bardzo pożądanym elementem opracowania naukowego. Pewnym minusem strony formalnej jest także słaba jakość rycin zarówno tych pozyskiwanych bezpośrednio z Internetu, jak i tych, które autorka określa mianem opracowanie własne. Nieco irytujący (jak na opracowanie przygotowane przez architekta) jest również przekazany skład tekstu, z pustymi połówkami stron lub całymi stronami.

Mimo powyższych uwag stwierdza się, że od strony formalnej rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Olgi Kani mieści się w wymogach pracy naukowej.

OCENA MERYTORYCZNEJ STRONY ROZPRAWY

Rozdział I: Wprowadzenie

We wstępie, zgodnie z klasyczną formułą odnoszącą się do rozpraw naukowych, autorka przedstawia uzasadnienie podjęcia tematu, cel podjętych badań oraz przyjęte metody badawcze. Wszystkie treści są zrozumiałe. Choć nie budzą merytorycznych zastrzeżeń, to w trakcie ich lektury recenzentce nasunęły się ogólne pytania:

Pytanie 1: W pkt. 1.2 (s.9.) autorka pisze: „Przeprowadzone badanie jest pierwszą próbą analizy wykorzystania możliwości postulatów sieci *Cittaslow* w roli czynnika wspierającego wytwarzanie powiązań w skali subregionalnej”. Jak się to stwierdzenie ma do monografii Prof. Katarzyny Mazur-Belzyt z roku 2018 pt. „Małe miasta w dobie równoważenia rozwoju”, gdzie to właśnie idea *Cittaslow* jest wiodącym nurtem rozważań o regionalnej wspólnocie? W opinii recenzentki próba analizy autorki z pewnością nie jest pierwszą, choć oczywiście nie ma tu stwierdzenia, że nie autorską.

Pytanie 2: Jakie argumenty, zdaniem autorki, mają małe miasta, by konkurować z miastami metropolitalnymi – szczególnie jeśli myślimy o generacji „Z” i młodszej, którzy (analizując współczesne czasy) szukają lub będą szukać w ofercie miejsca do życia: różnorodności i inteligentnych rozwiązań? Nawet kwestie ekologiczne powinny być kontrolowane zgodnie z najnowszą technologią (choćaby z powodu pogodowych zagrożeń). Choć pewne propozycje padają na s. 39, a także w podsumowaniu na s.167, to nadal problem wydaje się niełatwy do przezwyciężenia.

Rozdział II: Charakterystyka obszaru badawczego

Rozdział ten autorka podzieliła na pięć podrozdziałów, w których może nie wyczerpująco, ale w sposób konsekwentny opisuje na tle administracyjnym i gospodarczym „miejsce” małych miasteczek najpierw ogólnie w Polsce, następnie w obszarze badanego regionu. W podsumowaniu tej części wskazuje na ich duży, choć wciąż niewykorzystany potencjał. Jest to z pewnością przyczynek do poszukiwania i zaproponowania przez autorkę nowych ścieżek rozwoju małopolskich małych miast. Następnie doktorantka przedstawia historię ich rozwoju, również na tle powiązań przygranicznych z innymi obszarami.

Uwagi:

Wydaje się, że poprzez zaburzenie chronologii dziejów badanego obszaru (najpierw jesteśmy w teraźniejszości, potem cofamy się w czasie, potem znowu wracamy) nieco tracimy z oczu pewien uporządkowany rys. W rozdziale tym bardzo brakuje także generalnego podsumowania wszystkich podjętych wątków. W nim mogłyby się znaleźć np. Tabela nr 6 (str. 51), czy bardzo sensowne treści ujęte na str. 39.

Rozdział III: *Cittaslow* – od idei do realizacji

Treść niniejszego rozdziału autorka skoncentrowała – co oczywiście jest słuszne i logiczne – na opisie przemian gospodarczo-społecznych, które doprowadziły do powstania w Polsce idei ruchu *Cittaslow*.

Uwagi:

Zaskoczyła recenzentkę - trochę in minus - nie tylko lakoniczność opisanej genezy (autorka raptem w „kilku zdaniach” opisała okresy poprzedzające ruch *Cittaslow*), ale również jej ogólność – nie ma w zaprezentowanych treściach odniesienia do pola badawczego, którym jest problematyka małych miast. Ponadto wydaje się, że opisy podrozdziału 3.1 „Geneza powstania ruchu”, ale też czasookresów rozbitych

na kolejne podpunkty (3.1.1 Miasto przemysłowe – jak już, to czemu nie małe miasta przemysłowe?; 3.1.2 Miasto poprzemysłowe – dlaczego doktorantka koncentruje się tu na miastach Ameryki Północnej, a nawet nie dotyka XX wiecznych przemian w miastach przemysłowych w Polsce? Recenzentka poleca w tej materii np. opracowania prof. Niny Juzwy, czy prof. Krzysztofa Gasidło; 3.1.3 Od globalizacji do glokalizacji – ten opis, jako jedyny jest dla recenzentki satysfakcjonujący) powinny być w jednym podrozdziale 3.1. – tu podsumowaniem mógłby być krótki opis równoległe funkcjonujących ze *slow city* także innych idei mogących się odnosić przecież również do małych miast, takich jak *low carbon city*, *green city*, *smart city*, *just city*, *wise city* i wiele innych.

Z kolei pkt 3.1.4 „Styl życia w duchu Slow” jest w przekonaniu recenzentki czymś niezależnym od historii – czyli powinien wejść bezpośrednio do pkt 3.2, gdzie opisywane jest „Funkcjonowanie ruchu *Cittaslow*”. W ramach tego podpunktu autorka opisuje między innymi przykład dobrej praktyki – włoskie miasteczko spełniające wymogi przyjęcia do ruchu *Cittaslow*. Pomijając znowuż ogromną lakoniczność treści można mieć niedosyt, że to jedyna tak opisana egzemplifikacja, bo przecież jest duża różnorodność nawet miast „regionalnych”, spełniających kryteria przyjęcia do ruchu. Ponadto, te pożądane cechy doktorantka opisuje w tekście w sposób ciągły – recenzentce zabrakło pewnej syntezy, sformułowanej np. w oparciu o ujętą w cytowanej już monografii Katarzyny Mazur-Belzyt tabelę nr 9 (str. 121), a sformułowaną przez ww. autorkę na podstawie Międzynarodowego Statutu Miast *Cittaslow* lub wprost w porównaniu do zakresu przeprowadzonych badań przez doktorantkę w rozdziale IV.

Opis rozwoju ruchu *Cittaslow* w Polsce także wydaje się (w porównaniu z badaniami K. Mazur-Belzyt) niestety bardzo wąty.

Ostatni akcent rozdziału III skoncentrowany został na opisie stowarzyszeń pokrewnych ruchowi *Cittaslow* i tym razem jest on dobrym dopełnieniem całości.

Rozdział IV: Analiza zbioru małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej w poszczególnych powiatach, pod względem możliwości stworzenia sieci miast *Cittaslow*.

Rozdział ten stanowi opis przeprowadzonych przez autorkę badań wraz z przedstawieniem ich wyników. Pomijając niewłaściwą numerację podrozdziału 4.1 – powinno być 4.3 oraz kolejnych pod-podrozdziałów, to tabelaryczne zestawienia, badanych zgodnie z doktorantki autorską metodą, różnych kryteriów przyjęcia do sieci *Cittaslow* dla wytypowanych małopolskich miasteczek, w opinii recenzentki są wiarygodne. Tę bezstronność ocen potwierdza się mimo, że jak sama autorka podkreślała, nie wszystkie kryteria były mierzalne – w tekście wyjaśnione zostały jednak w sposób zrozumiały potencjalne niepewności co do obiektywizmu przeprowadzonej ostatecznej weryfikacji. Autorka oceniła 11 badanych miast pod kątem: polityki energetycznej i środowiskowej; polityki infrastrukturalnej; polityki jakości miejskiej; polityki rolnej, turystycznej i rzemieślniczej; polityki gościnności, świadomości i kształcenia; zakresu integracji społecznej; zakresu partnerstwa z innymi podmiotami.

Jednak i dla tej sfery dociekań doktorantki recenzentka formułuje swoje uwagi.

Uwagi:

Ponownie, jak w rozdziałach czy podrozdziałach wcześniejszych daje się zauważyć brak jakiegokolwiek podsumowania, chociażby zbiorczej informacji, które miasta w badanym zakresie na ten moment rokuja na przyłączenie do ruchu *Cittaslow*, a które nie. O ile recenzentka dobrze zrozumiała, to wiele z nich balansuje na krawędzi kryteriów przyjęcia. Nie wystarczy tu arbitralne stwierdzenie autorki w podsumowaniu (s.168), że „miasta objęte opracowaniem spełniają większość kryteriów...”. Szkoda, że doktorantka nie wskazała dla

miast „najsłabszych” merytorycznych obszarów, które najszybciej pozwoliłyby na odrobienie zaprzeszyłych „strat”.

Kolejne podrozdziały skupione zostały na walorach dziedzictwa kulturalnego, materialnego i niematerialnego, gdzie autorka udowodniła celowość zachęcenia tychże 11 miast do wspólnych działań w myśl idei „miast powolnych”. Ta część badań z kolei została z sukcesem podsumowana nie tylko w tabeli (nr 15), ale także na ryc. 45.

Podsumowanie pracy i wnioski

Zakończenie rozprawy jest czytelne – podsumowuje przeprowadzone studia w sposób właściwy. Wytypowanie miast *atraktorów* i *poszukujących* jest logicznym następstwem badań autorki.

Uwagi:

Ponownie szkoda, że ryc. 45 na obejmuje wszystkich kryteriów (tak należy wnioskować z podpisu), także tych związanych ze współczesną polityką miast. Pytanie: czy lista finalna miast „przyciągających” i jeszcze nie dojrzałych do wstąpienia do ruchu pokrywa się z powyższą? Tego nie wiadomo, ponieważ autorka ich nie wymienia.

PODSUMOWANIE RECENZJI

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska to opracowanie, które porusza ważne zadanie badawcze. Autorka zgromadziła wiedzę popartą badaniami literaturowymi i własnymi analizami. Rozważane zagadnienia ułożyła w sposób, z którym recenzentka prowadzi niekiedy dyskurs, jednak należy przyznać, że na koniec lektury niemal wszystko było zrozumiałe, a tezy udowodnione.

Zarówno wybór, jak i zakres podjętego w rozprawie problemu badawczego, przyjęte cele badawcze, struktura opracowania, stopień zaawansowania zawartej w rozprawie wiedzy teoretycznej doktorantki ocenia się jako spełniające oczekiwania dla rozpraw doktorskich.

Choć w recenzji zapisanych zostało kilkanaście uwag / pytań, które podczas obrony pracy wymagają odniesienia się autorki, to kwestia ta nie ma jednak wpływu na końcowy, pozytywny werdykt.

WNIOSEK KOŃCOWY

Zgodnie z Art. 13. 1. Ustawy z dnia. 15.09.2017 (Dz.U. 2017, poz. 1789) stwierdza się, iż przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska autorstwa Pani mgr inż. arch. Olgi Kani pt. *WSPÓŁCZESNE KIERUNKI ROZWOJU WYBRANYCH MAŁYCH MIAST SUBREGIONU MAŁOPOLSKI ZACHODNIEJ NA PRZYKŁADZIE SIECI CITTASLOW (MIAST POWOLNYCH)* spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Tym samym recenzentka stawia wniosek o dopuszczenie rozprawy do publicznej obrony.

Dr hab. inż. arch., prof. PŚ

Katarzyna Ujma-Wąsowicz

Gliwice, 6.09.2021 r.